

KİTAP DEĞERLENDİRME

Semra Alyılmaz, BORÇALILI BİLİM ADAMI, EĞİTİMCİ, ŞAİR VALEH HACILAR, Devran Yayıncılık, Ankara 2003, VI+277 s.

“Bugün biz bu kitlelerden dil bakımından, gelenek, görenek, tarih bakımından ayrılmış, çok uzağa düşmüşüz. Bizim bulunduğumuz yer mi doğru, onlarınki mi? Bunun hesabını yapmakta fayda yoktur. Onların bize yaklaşımlarını bekleyemeyiz. Bizim onlara yaklaşmamız gerekir. Tarih bağı kurmamız lâzım. Folklor bağı kurmamız lâzım.”¹

29 Ekim 1933 tarihinde, Cumhuriyet'imizin yıldönümünde Türkiye'nin dışında yaşayan soydaşlarımızla ilgili olarak Atatürk, Türk dünyası arasındaki kültürel köprünün geliştirilmesi direktifini vermişti. O günden bugüne bu konuda çok büyük çalışmalar yapıldığını söylemek ne yazık ki oldukça güçtür. Ancak sevindirici ve yüz güldürücü çalışmalar olduğu da göz ardı edilemez. Zira Türk edebiyatı kavramından hâlâ Türkiye sınırları içinde oluşan edebiyatın anlaşıldığı günümüzde, bazı araştırmacılarımız, *“Nerede Türk varsa orada Türk, dili, Türk edebiyatı, Türk tarihi vardır.”* anlayışını destekler mahiyette değerli eserler neşretmektedirler. İşte bu araştırmacılarımızdan birisi olan Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğitim Fakültesi öğretim üyelerinden Dr. Semra Alyılmaz, bugün beş yüz binin üzerinde Türk'ün yaşadığı Gürcistan'da yetişen değerli bir şahsiyeti, Borçalılı bilim adamı, eğitimci, şair, yazar Valeh Hacılar'ı tanıtan bir eser yayınladı.

Baş tarafında kısa bir önsöz ile kısaltmaların yer aldığı kitap, giriş ve Valeh Hacılar'ı çeşitli yönleriyle tanıtan üç ana bölümden oluşmaktadır. Gürcistan'daki Karapapakların/Terekemelerin dünü ve bugününü konu alan giriş bölümünde Gürcistan'ın Borçalı, Karayazı ve Başgeçit bölgelerinde yaşayan Karapapakların/Terekemelerin varlığı ve bu bölgeye gelişleri farklı milletlere ait en eski tarihî kaynaklara dayanılarak anlatılmakta ve Gürcistan'daki Karapapak Türklerinin bu bölgedeki eskiliği ve köklülüğü vurgulanmaktadır.

¹ İsmet Bozdağ, Atatürk'ün Sofrası, İstanbul, 1971.

Karapapak Türklerinin Kafkaslarla Türkiye arasında köprü vazifesi gördüğünü vurgulayan Alyılmaz, Borçalı'nın önemini şu cümlelerle ifade etmektedir: *"Bugün Gürcistan Cumhuriyeti sınırları içinde kalan eski Türk toprakları Borçalı, Karayazı ve Başgeçit, birçok Türk boyunun maddî ve manevî mirasının izlerini taşımaktadır. Kafkaslarla Türkiye arasında köprü vazifesi gören ve Dede Korkut diyarı, destanlar, ozanlar, âşıklar, şairler yurdu olarak bilinen bu coğrafya ve bu coğrafyada yaşayan Türklerin (Karapapakların) tarihi, yaşayışı, inancı, dili ve edebiyatı hakkında ciddî bir bilimsel çalışma yapılmamıştır. Bu bölgede yüzyıllardan beri yaşayıp bölgenin Türkleşmesinde önemli rol oynayan Karapapak Türkleri, kendi yaşayış ve inanışlarının mahsulü olan son derece köklü bir sözlü ve yazılı edebiyatı da vücuda getirmiştir."* (s.261)

Giriş bölümünün ikinci kısmında Valeh Hacılar'ın yetiştiği edebî çevrenin, yani Borçalı'nın geçmişten bugüne edebî faaliyetleri anlatılmaktadır. Giriş bölümünün üçüncü kısmında ise 1939 yılında Tiflis'te açılan Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Bölümü ve çalışmaları üzerinde durulmakta, bu kurumun hem Gürcistan eğitimine, hem de Türk kültür ve edebiyatına yaptığı büyük hizmetler anlatılmaktadır.

Eserin birinci bölümü "Valeh Hacılar'ın Hayatı" başlığını taşımaktadır. Bu bölümde Valeh Hacılar'ın doğum yeri olan Borçalı'nın bölgedeki Türkler arasında bağımsızlığın sembolü oluşu vurgulanmakta ve Valeh Hacılar'ın adı, soyadı, soy kütüğü ve aile çevresi tanıtılmaktadır. Birinci bölümün ikinci kısmında Valeh Hacılar'ın çeşitli yönleri üzerinde durulmaktadır. Bu kısımda şairin eğitim ve öğretim durumu, akademik çalışmaları ve unvanları, eserleri, katıldığı bilimsel toplantılar, sempozyumlar, kongreler ve üyesi bulunduğu kurumlar tanıtılıyor. Valeh Hacılar'ın 1998 yılında Azerbaycan ile Gürcistan devletleri arasındaki eğitim, sosyal, kültürel ve siyasî ilişkilerin gelişmesine katkılarından dolayı Eduard Şevardnadze tarafından Gürcistan Cumhuriyeti'nin en büyük ödülüne (şeref ordenine) lâyık görüldüğünü bu bölümde öğreniyoruz.

Alyılmaz, Hacılar'ın çalışmaları konusunda şunları belirtmektedir: *"Valeh Hacılar, Gürcistan'da Karapapak Türkleri tarafından vücuda getirilen Türk kültür ve medeniyetinin, Türk yaşayış ve inanışının sözlü ve yazılı kaynaklarını bilimsel anlamda araştırıp incelemeyi ve istifadeye sunmayı kendisine ilke edinmiş bir bilim adamıdır. Valeh Hacılar, yaptığı bilimsel araştırma ve incelemelerle bir yandan Gürcistan (Borçalı) edebî muhitinin tanınmasına hizmet ederken, diğer yandan yazdığı şiirlerle bu muhitin en seçkin temsilcilerinden biri olmuştur."* (s. 261).

Birinci bölümün üçüncü kısmında ise Valeh Hacılar ve eserleri hakkında söylenenlere yer verilmektedir.

Valeh Hacılar'ın şiirlerinin özelliklerinin tanıtıldığı ikinci bölümde şiirler şekil, muhteva ve dil özellikleri bakımından ele alınmakta ve konuyla ilgili örneklere yer verilmektedir. Bu bölümde Valeh Hacılar'ın, şiirlerinde genellikle Türk millî vezni olan heceyi kullandığını, kafiyeye ve söz sanatlarına ustaca yer verdiğini, yetiştiği muhitin âşık tarzı şiir geleneğinin etkisinde kaldığını, bunun yanında az da olsa serbest tarzda şiirler yazdığını görüyoruz. Dr. Semra Alyılmaz, Valeh Hacılar'ın şiirlerinin dil ve üslup özelliklerini incelerken Valeh Hacılar'ın kullandığı Azerî Türkçesi'nin ses, şekil ve cümle özelliklerini de ayrıntılı olarak ortaya koymuştur. Bu bakımdan eser Azerî Türkçesi'ni öğrenmek isteyen okurlara çok güzel bir kılavuz olma özelliği de taşıyor.

Eserin son bölümünde Valeh Hacılar'ın seçilmiş şiirlerine yer verilmiştir. Valeh Hacılar'ın şiirlerinde Türk dünyasının birlik ve bütünlüğü için çarpan bir yürek hemencecik kendini hissettiriyor. “Unutturulmuşları unutturmamak, Dede Korkut diyarına, Köroğlu'nun, Emrah'ın gerçek mekânına Türk dünyasının dikkatini çekmek” için söylenen her şiir, Valeh Hacılar'ı âdeta Karapapak Türklerinin ses bayrağı hâline getirmiştir. Özetle kaydetmek gerekirse, Valeh Hacılar'ın şiirlerinde Gaspıralı'nın ve Büyük Atatürk'ün Türk dünyası için duydukları hasret vardır.

Valeh Hacılar'ın hayatı, sanatı ve şiirlerini esas alıp, hem Gürcistan'daki Türklerin sesi Valeh Hacılar'ı hem de Gürcistan'daki Karapapak Türklerini tanımamıza ve hatırlamamıza vesile olan Dr. Semra Alyılmaz, Atatürk'ün direktifini yerine getirme adına üzerine düşen görevi hakkıyla yapmıştır. Türk dünyasına ilgi duyan, dumanın, boranın eksik olmadığı kırlara ve dağlara sevdalı herkesi bu eseri okumaya davet ediyorum. Bu güzel eseri hazırlayan Sayın Dr. Semra Alyılmaz'ı tebrik ediyorum; başarılı çalışmalarının devamını diliyorum.

Ramazan Avcı